

عنوان : شرایط، اداب و آثار دعا

استاد راهنما: خانم خوش روش

پژوهشگران: فاطمه رحیمی، فاطمه قنبری،

فریبا محمدی، طاهره میرزایی

حوزه علمیه امام خمینی (ره)

چکیده:

یکی از مهم ترین ابواب رحمت الهی باب دعا می باشد که آدمی را بی حاصب و واسطه، در هر زمان و مکانی به معبودش متصل می سازد. دعا رابطه ی قلبی عبد با معبودش است که عاری از هرگونه ریا کاری و ظاهر سازی می باشد، به گونه ای که چنین رابطه ای آثار خود را در سلوک و رفتار انسان برجای می نهد و این امر موجب پیدایش نورانیت قلب و استواری ایمان می شود، لذا هدف از دعا، رشد، ترقی، تعالی، انس و ارتباط با خدا است. تاریخ دعا را می توان با پیدایش انسان قرین دانست، زیرا انسان هرگز از نیازمندی ها جدا نبوده و در درون و بیرون خود این احساس را داشته است که باید در پناه قدرتی آرام بگیرد. بنابراین، هرگز تاریخ بشر از توجه به مبدا عالم تهی نبوده است. بی تردید آگاهی از جنبه های مختلف دعا از منظر آیات و روایات و داشتن اطلاعاتی درباره نیایش ما را به سوی این گنجینه عظیم، بیشتر ترغیب می کند و دعای ما را به اجابت نزدیکتر می سازد. اثر حاضر که به روش کتابخانه ای صورت گرفته، با همین هدف نیایش را در زمینه های مختلف کاویده اس. امید است با عنایت و استعانت خدای متعال بتوان گامی در جهت نزدیکتر شدن دعای افراد به اجابت و ترغیب آنان به دعا برداشت.

کلید واژه : دعا، شرایط دعا، آداب دعا، آثار دعا

مقدمه:

دعا و مناجات با پروردگار از بال های پرواز آدمیان به سوی کمال مطلق و رسیدن به قرب الهی است. هر انسانی برای دستیابی به معارف الهی و ارتباط با معبود خود و زمزمه های عارفانه، نیاز به دعا و نیایش و مناجات با حق تعالی دارد. بنابراین، نهاد هستی در اصل وجود خود و در همه ی حالت ها و حاجت ها یش لحظه ای از دعا جدا نیست و وجود دعا از لوازم حتمی و ضروری است که همه ی مخلوقات از آن برخوردار و به آن مفتخرند. دعا یگانه راه ارتباط بندگان با مبدا بوده و تنها وسیله ای است که خداوند متعال برای ارتباط با خود مقرر فرموده است: به عبارت دیگر، دعا رابطه میان خلق و خالق برقرار می کند که اگر این ارتباط و توجه به مبدا نباشد، خدای منان عنایت خاص خود را قطع خواهد کرد و در این صورت، بندگان استعداد پذیرش این عنایت را از دست داده و مقتضای رحمت الهی را از کف می دهند. عدم شناخت کافی برخی افراد نسبت به شرایط، آثار و اداب دعا پیامدهای گوناگون از جمله عدم استجاب دعا و دلسرد شدن نسبت به دعا را به دنبال داشته، همین علت انگیزه ای شده تا بتوان با استعانت از خدای متعال این تحقیق را نوشته و به افراد برای مستجاب شدن دعا هایشان را گرایش هرچه بیشتر انگیزه برای دعا کمک کرد. لذا هدف از نگارش این مقاله بررسی شرایط، اداب و آثار دعا از منظر آیات و روایات می باشد.

تبیین و بیان مسئله:

کتابها و مقالات زیادی در زمینه دعا و نیایش نگاشته شده است که متأسفانه در آن دسته بندی صحیح علمی رعایت نشده است لذا در این تحقیق بر آنیم تا با دسته بندی صحیح علمی مطالب به بیان شرایط، آداب و آثار دعا می پردازیم

اهمیت و ضرورت تحقیق:

گاهی حاجتی را از خدا طلب کرده و دعا می کنیم اما دعا مورد استجاب قرار نمیگیرد . لذا باید آگاهی از شرایط و آداب دعا ، موانع استجاب دعا را بشناسیم تا با یاری خداوند متعال به نتیجه مطلوب دست یابیم . و با آگاهی از آثار دعا بیش از پیش و با انگیزه و امید بیشتری از خدای متعال درخواست حاجت نموده و با او به دعا و نیایش پردازیم.

اهداف مشخص تحقیق:

- 1- آگاهی افراد جامعه به شرایط آداب و آثار دعا
- 2- شناخت شرایط آداب و آثار دعا با تاکید برقرآن و روایات
- 3- نزدیک تر شدن دعای افراد به استجاب با آگاهی آنها نسبت به شرایط و آداب دعا
- 4- آگاهی افراد از آثار دعا برای ترغیب بیشتر به دعا

سوالات تحقیق:

الف) سوال اصلی : شرایط و آداب و آثار دعا از منظر آیات و روایات چیست ؟

ب) سوال فرعی : فضیلت و اهمیت دعا چیست ؟

دعا از دیدگاه آیات و روایات چیست؟

فرضیه های تحقیق:

شناخت شرایط و اداب دعا از منظر آیات و روایات ، بهترین عامل برای مستجاب شدن دعای افرادی باشد .

آگاهی نسبت به آثار دعا ، مارا به سوی این گنجینه ی عظیم ، بیشتر ترغیب می کند.

پیشینه تحقیق:

دعا از ابتدای خلقت انسان وسیله ای برای ارتباط بین خالق و مخلوق بوده است.

کتب روایی و جدید بسیاری در این باره وجود دارد. من جمله کتبهای روایی می توان به کتب ارزشمندی چون اصول کافی از علامه محمد باقر مجلسی، بحار الانوار از علامه مجلسی، وسائل الشیعه از علامه حرعاملی و... اشاره کرد. و از جمله کتب جدیدی که قط به این موضوعات پرداخته اند : دعهديه آسمانی از محمد رضای مدرسی یزدی ، دعا پیوند انسان با خدا از محمد رضا نوروزی و...

روش تحقیق:

دراین تحقیق سعی شده با مراجعه با آیات و روایات و کتابهای قدیم و جدید و به روش کتابخانه ای به بحث و بررسی موضوع پرداخته . در نهایت بهترین مطالب را انتخاب نموده و در این تحقیق بیان کنیم.

اهداف و دستاورد های مورد انتظار از تحقیق:

هذف این تحقیق بررسی و جمع آوری آیات قرانی و روایات مورد نظر در زمینه دعا می باشد تا با ایجاد یک مجموعه مدرن به تمام مشکلات و شبهاتی که در رابطه با مستجاب نشدن بعضی دعاها و عدم انگیزه افراد برای دعا وجود دارد پاسخ داده شود.

به ظهور که از سرت بگذرد و دعای تضرع این است که انگشت سبابه را در برابر رویت بجنبانی وان دعای با

هراس است.^۱

^۱ الوسائل ج 4، ص 1103

نتیجه گیری:

دعا یکی از بالاترین انواع عبادات و وسیله ی تقرب به خداوند تبارک و تعالی می باشد . از این رو شریعت به اصرار بر آن دعوت نموده و کسی را که از دعا دوری گزیده و گرد نکشی نماید، مورد نکوهش قرار داده است. دعا همه ی نیازهای انسان، اعم از امور کوچک تا بزرگ آن را در بر میگیرد : زیرا صاحب و مالک امور کوچک همان صاحب و مالک امور بزرگ و کلان می باشد که امر کننده ی به دعا و پاداش ان است. دعا شرایطی داد که به جهت گیری دعا مربوط می شود . لذا لازم است برای دستیابی به اجابت مورد توجه قرار گیرند و به ان عمل شود، خداوند از بندگانش دعوت کرده تا در هر زمان و مکانی و در هر حالی با دلی رجوع کننده و مطمئن به اجابت و رحمت، او را بخوانند. دعا باید دارای ثمره و نتیجه باشد ه ثمره دنیوی یا ثمره اخروی: زیرا دعا فی النفسه عملی است که مومن به سبب آن به برتریت پاداش و ثواب نائل می گردد و آنچه از دعا به تأخیر افتد نتیجه و ثمره اش بسی بزرگتر و عظیمتر از بهره ی دنیایی اشت می باشد.

1. قران کریم
2. نهج البلاغه
3. عسگری، ابوهلال، الفروق العنویه، قم ، موسسه نشر اسلامی، ق 1412
4. کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، قم، انتشارات موعده اسلام ، 1390
5. مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، تهران، شرکت طبع بحارالانوار، 1361
6. نراقی، احمد ، معراج العاده، چاپ اول، تهران، 1393
7. من لا یحضره الفقیه، شیخ صدوق، چاپ 2، موسسه دارالحديث
8. میناگر عشق، کریم زمانی، دوم، تهران، نشر نی، ش 1383
9. وسائل الشیعه، محمد بن حسن حر عاملی، تهران، کتابفروشی، اسلامی، 1414ق
10. لسان العرب، ابن منظور، بیروت، دار احیا العربی، 1405
11. تحلیل بر آثار دعا، شیخ شعبانی ، ترجمه بزرگ کیا، نشر سفید دانش ، چ اول، 1383
12. دعا و توسل ، محمد رضا کاشفی، محمد کاظم، روحانی، نشر معارف، چاپ دوم، 1389
13. رزق معنوی، ناصر رفیعی، نشر عطش ، چاپ سوم ، پاییز 1396
14. نیایش از دیدگاه عقل و نقل، ایت الله حسین ممدوحی ، نشر موسسه بوستان کتاب ، چاپ اول، 1389

15. دعا پیوند انسان با خدا، محمد رضا نوروزی، نشر تهران، 1391
16. کلیات مفاتیح نوین، مکارم شیرازی، نشر قم، انتشارات امام علی (ع)
17. دعا و سلامت روان، محمد صادق شجاعی، نشر مرکز پژوهش اسلامی، چ اول 1388
18. دعا هدیه اسمانی، سید محمد رضا مدرس طباطبایی یزدی، قم، انتشارات کریمه اهل بیت
19. اداب دعا، عبدالحسین طیب، ناشر مرکز قیقات رایانامه قائمیه

